

Афонін Д. О.,

«Державний торговельно-економічний університет»

Науковий керівник: Шведова Г. А.,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу,

«Державний торговельно-економічний університет»

м. Київ

ЗЛОЧИННА ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК ФОРМА СПІВУЧАСТІ

Злочинність завжди була складною та актуальною проблемою суспільства. У світі існує безліч видів злочинів, від нетяжких до особливо тяжких, що завдають значної шкоди суспільству. Однією з основних форм співучасті у злочинах є діяльність злочинних організацій, які діють як один злочинний механізм, залучаючи різних співучасників до своєї діяльності.

Поняття співучасті у теорії кримінального права визначається різними способами. Так, наприклад, Ф. Г. Бурчак та І. Хакімов зазначають що співучасть – це спільна участь двох і більше осіб у вчиненні одного й того ж умисного злочину, а П. Ф. Тельнов та О. Ф. Ковітіді формулюють його як вчинення умисного злочину свідомими спільними об'єднаними діями двох або більше осіб. У цей же час Г. П. Жаровська визначає поняття співучасті через призму множинності суб'єктів, які умисно та спільно виконують злочин [1]. Проаналізувавши визначення різних вчених можна чітко визначити спільну думку щодо кількісного складу, однак з розбіжностями у якісному складі.

Однією з найбільш суспільно небезпечних форм співучасті є злочинна організація, визначення якої закріплено у ст. 28 ч.4 КК УК [2]. Така організація являється стійким ієрархічним угрупованням, що складається з п'яти або більше осіб, які спільно діють з метою скоєння тяжких або особливо тяжких злочинів. Вони діють на підставі попередньої домовленості та спільних планів, відповідають за керівництво злочинними діями інших осіб, а також забезпечують нормальне функціонування самої злочинної організації. За даними інфографіки «Слово і діло» з 2015 по 2021 рік кількість злочинних груп та організацій значно виросла та у 2020 році досягла 377 злочинних груп та організацій (в сумі скоїли 3595 кримінальних правопорушень), у порівнянні із 135 у 2015 [4]. За даними Офісу Генерального прокурора, протягом усього 2022 року було виявлено 395 злочинних груп і організацій, більшість з яких займалися полікримінальною діяльністю [5]. При цьому це тільки ті злочинні організації, які правоохоронні органи змогли виявити та розкрити ці злочини.

З точки зору кримінального права кримінальне правопорушення, яке вчинене стійким ієрархічним угрупованням декількох осіб (п'ять і більше) за попередньою змовою, для спільної діяльності виконання тяжких або особливо тяжких злочинів всіма учасниками чи її структурних підрозділів буде вважатися таким, який вчинений саме злочинною організацією. В такому випадку всі члени такої організації будуть нести кримінальну відповідальність незалежно від того, чи були вони виконавцями, оскільки вони могли брати участь у ролі організатора,

підбурювача або пособника [3]. Але при цьому вони не будуть притягуватися до відповідальності за вчинки виконавця, які не охоплювалися їхнім умислом. Однією особливістю відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у складі злочинної організації слід вважати те, що така організація має на меті вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, отже навіть кримінальне правопорушення невеликої та середньої тяжкості буде кваліфікуватися за ст.255 ч.1 КК УК [2].

Отже, злочинна організація – це надзвичайно складна і загрозна форма злочинності, що має глибокий вплив на суспільство. Її співучасники виконують різні ролі в рамках організації, від лідерів до виконавців злочинів та несуть колективну відповідальність за скоєні злочини у рамках мети створення цієї організації.

З боку законодавства і правопорядку важливо надавати належну увагу протидії злочинним організаціям, розкривати їхню діяльність і припиняти їхні злочинні операції. Це вимагає постійного посилення законодавчого регулювання, розвитку превентивних заходів та забезпечення належного співробітництва між правоохоронними органами для зменшення впливу злочинних організацій на суспільство та забезпечення загальної безпеки. Уникнення мінімізації їх впливу можливо лише за умови постійного вдосконалення стратегій і методів протидії з цією серйозною соціальною проблемою.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій : монографія / А. А. Вознюк. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.
2. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 11 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 29.09.2023).
3. Вознюк А. А. Організовані форми співучасті за кримінальним кодексом України URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/489/1/13.pdf>
4. «Слово і діло»: Організована злочинність в Україні в 2015-2021 роках URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/05/11/infografika/suspilstvo/orhanizovana-zlochynnist-skilky-hrup-orhanizacij-vyavyly-2015-2021-rokax>
Офіс Генерального прокурора. Про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями, звіт: Про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за січень-грудень 2022 року URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-borotbi-z-organizovanimi-grupami-ta-zlochinnimi-organizacijami-2>